

KÜLTEPE'DEN AKADLI SARGON'A ÂİT BİR TABLET*

Cahit GÜNBAŦTI

Burada tanıtacağımız metin (Kt. j/k 97), Kültepe'de 1958 kazı döneminde ele geçmiştir¹. Bu yıl bulunmuş toplam 764 tabletin önemli bir kısmının *Ah-šalim* adlı tüccarın arşivine âit oldukları anlaşılmaktadır. Bilgi için kendisine başvurduğum Prof. Dr. Tahsin Özgüç, tabletlerin tamamının II. tabakada ele geçtiğini bildirmişlerdir. Bu vesile ile, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulunan zengin Kültepe kaynakları üzerinde çalışmamıza izin veren Sayın Hocamıza şükranlarımı sunarım.

Kültepe arşivlerine her bakımdan yabancı olan bu 66 satırlık tablet, Akad Devleti'nin kurucusu Sargon'a (2334-2279) âit, Eski Asur lehçesi ve bu devire mahsus çivi yazısı ile yazılmış bir hikâyedir. Bilindiği gibi, Sargon ve Akad hânedanının diğer krallarına âit metinlerin çoğu sonraki devirlerde yazılmış kopyalardır. Ancak, böyle bir tabletin Anadolu'da Asurlu bir tüccarın arşivinde ele geçmiş olması bizim için gerçekten büyük sürpriz olmuştur. Buna bir yorum getirmeden önce Sargon'un doğumu ve yetişmesi ile ilgili efsaneyi² hatırlayalım: Fırat kıyısındaki *Azupirânu* (bugünkü Safran) şehrinde doğmuş olan Sargon'u bir rahibe olan annesi, ziftle kaplanmış bir sepete koyarak, (tıpkı Musa hikâyesinde olduğu gibi) nehre bırakmıştır. Nehirde sürüklenen bebeği bir bahçıvan

* Bu çalışma 16-23 Eylül 1996 tarihinde Çorum'da toplanan Uluslararası III. Hititoloji Kongresine bildiri olarak sunulmuştur.

1 Bu tabletin varlığından beni haberdar eden ve çalışmalarımda gerekli kolaylığı gösteren Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi Uzmanı Şerife Yılmaz'a içten teşekkürlerimi sunarım.

2. J.G. Westenholz, LKA, s.36-49.

(*Akki*) kurtararak kendi çocuğu gibi büyütümüştür. Tanrıça *İstar*'ın teveccühü ile, *IV. Kiş* hânedanı krallarından *Ur-Zababa*'nın hizmetine giren ve kısa zamanda sâkilik rütbesine ulaşan Sargon, daha sonra, bilinen sebeple³ kralına isyan ederek yeni bir başkent kurmuştur. O, "kral gerçektir" anlamına gelen *Šarru-kīn* adını herhalde bu olaydan sonra almış olmalıdır. Anlaşıldığı gibi, efsânevî bir varlık olarak karşımıza çıkan ve başta, tarihteki ilk imparatorluğun kurucusu olmak üzere, olağanüstü işler başarmış olan Sargon, tarihte derin izler bırakmış ve asırlarca insanların hâtırasında yaşamıştır. Tabletimizin Kültepe'de, özel bir arşivde bulunmasını bu çerçevede değerlendiriyor ve metnin, arşivin sahibi tüccar tarafından bir kahramanlık ve macera öyküsü olarak muhafaza edilmiş olduğunu düşünüyörüz.

Sargon ve torunu Naramsin'in (2254-2218) Anadolu'daki askerî hareketlerinin anlatıldığı *šar tamhari* "muharebenin kralı" adı ile anılan tanınmış metinler, Anadolu'nun protohistorik dönemine ilişkin bilgi bulunan en eski kaynaklardır. Bunlardan, Sargon'un Asur Ticaret Kolonileri döneminde (±1900-1700) önemli bir krallık merkezi olarak karşımıza çıkan *Purušhanda*'ya (Acemhöyük) yaptığı başarılı seferin anlatıldığı tabletlerden Tel el-Amarna'da bulunmuş olanı ve bunun Hititçe yazılmış Boęazköy nüshası 14. yüzyıla âittirler. Şimdi çok daha erken, Sargondan yaklaşık olarak 400 yıl sonraya tarihlenen ve tek nüsha olan bir metin elimize geçmiş bulunmaktadır.

İyi bir şans eseri tablet sağlam durumda bulunduğundan, işaretlerin çok sıkıştırılmış olduğu sol kenar dışında, okunmasında fazla bir güçlük yoktur. Fakat bazı kelime ve tâbirlerin anlaşılmasında zorluklar olduğunu söylemeliyiz.

Tablette ele alınan başlıca konuları şöyle sıralayabiliriz:

1. Sargon'un ünvanları⁴ (st. 1-3).
2. Sargon'un tanrı *Adad*'ın verdiği güçle kazandığı askerî başarılar (st. 4-11).

3. C.J. Gadd, CAH I/XIX, s.4-5.

4. Sargon'un ünvanları için bk. H.Hirsch, AfO XX, s.2.

3. Üç yerde (st. 11-13, 18-19, 40-41), sanki bir paragraf başı olarak, tanrı *Adad* ve tanrıça *İştar*'a atıf yapıldıktan sonra, gerçekleştirdiği işlerle ilgili olarak Sargon'un anlattıkları: İlginç bir deyimle bağlantılı olarak, gördüğü bir ceylanı yakalaması (st. 13-18); çeşitli gruptan binlerce insanın, kesilmiş sığır ve koyunların belirtilen kısımlarını yedikleri hakkındaki oldukça ayrıntılı açıklamaları (st. 19-40); halka akik ve lapis-lazuli gibi kıymetli taşları paylaşırması (st. 44-47); Amanos dağlarına bir tasvirini diktirmesi (st. 47-50); isimlerini saydığı bir çok yerin kral veya halklarına verdiği cezalarla ilgili verdiği bilgiler (st. 50-61).

4. Sargon'un, *Anum*'un kendisini reddetmediğini vurgulaması ve Yukarı ve Aşağı ülkeyi zapteden kral olarak, *Adad*'tan adaklarını çoğaltması dileği (st. 64-66).

Kt. j/k 97

1. LUGAL / LUGAL-ki-in / LUGAL
2. A-ki-dí-e / re-be-tim / LUGAL
3. da-num / şa iř-tí / i-li-e
4. e-ta-wu-ni / ^dİM / da-nu-tám
5. i-dí-řu-ma / iř-tù / ří-it
6. şa-am-ří-im / a-dí e-ra-áb
7. şa-am-ří-im / ma-tám / aş-ba-at-ma
8. i-na u₄-mì-im / iř-té-en₆
9. a-na 70 a-lá-ni / kà-kà-am / a-dí-in
10. ru-ba-e-řu-nu / ú-şa-bi₄-it / ù a-li-řu-nu
11. ú-ha-li-iq / ^dİM / be-el / e-mu-qí-im
12. ù İştar / be-lá-at / ta-ha-zi-im
13. la-ma / şa-bi₄-tám / a-mu-ur-ma / li-bi₄-tám
14. a-na na-ri-im / a-dí-ma / i-na

15. lá-sà-mì-a / mu-sà-ri / i-bi₄-tí-iq-ma
16. ZA-ar-a-am / áš-ta-kà-an-ma / al-sú-ma
17. şa-bi₄-tám / aş-ba-at / li-bi₄-tám
18. i-ma-e / ú-šé-li / ^dİM ù İřtar
19. 1[a-ma] / 1 [1]i-im GUD.HĪ.A / 6 li-me-e
20. UDU.HĪ.A / ú-mì-şa-ma / lu ú-şa-ba-ah
21. 7 li-me-e / qá-[r]a-du-a / şa i-ra-tim
22. ú-mì-şa-ma / ma-ah-ri-a / e-ku-lu-ni
23. 3 li-me-e / lá-sí-mu-ú-a
24. şa / ar-kà-tim / e-ku-lu-ni
25. 1 li-im / şa-qé-ú-a
26. u₄-mì-şa-ma / mu-ha-am
27. şa kur^{wr}-sí-na-tim / a-dí-i
- K.28. şa-ba-im / e-ku-lu-ni
29. x.DUⁱ i-ig-re-e-ma
30. 7 li-me-e / qá-ra-du-a
- Ay.31. i-ra-tim / e-ku-lu / a-na
32. wa-ar-ki-im / i-ir-tum /
33. lá ik-řu-ud-ma / a-lá-áp-řu
34. ku-şa-ma-ni-a-am / şa ku-sí-i-řu
35. iř-bu-ùh-ma / a-na wa-ar-ki-im
36. i-ir-tám / i-dí-in / nu-hi-tí-mì
37. ku-ur-<sí>-na-am / ú-ri-ir-ma
38. a-na ar-ni-řu / 1 me-et GUD.HĪ.A
39. 2 me-et UDU.HĪ.A / iř-bu-ùh-ma

40. ur-dí-a / ú-ša-ki-il₅ / ^dİM
41. ù Ištar / la-ma / MU.7.ŠÈ. İTİ.KAM
42. ù ša-pá-tám / i-na i-ki-il₅-tim
43. qá-du / um-me-ni-a / lu ú-ší-ib
44. i-na wa-ša-i-a / ša NA₄.GUG
45. ù NA₄.ZA.GÌN / qá-nu-a-am
46. lu ar-ku-ús-ma / a-na ma-tim
47. lu ú-za-iz / ša-du-a-am / Hu-ma-nam
48. a-ší-ni-šu / am-ha-şú-ma / ki-ma
49. sí-ki-tim / i-ba-ri-šu-nu / şa-al-mì
50. ú-ša-zi-iz / ru-ba-am
51. ša Tù-uk-ri-iš / maš-kam / ú-lá-bi₄-iš
52. Hu-tù-ra / bi₄-bi₄-na-tim qá-qá-da-tí-šu-nu
53. áš-ku-un / a-lá-ší-am / ki-ma
54. sí-ni-iš-tim / qá-qá-da-tí-šu-nu
55. ak-tù-um / ša A-mu-ri-e
56. ki-ma / a-bi₄-šu-nu / ša ma-tim
57. i-ša-ar-šu-nu / aq-tí-i / ša Ki-lá-ri-e
- K.58. i-mar-ší-im / qá-qá-da-tí-šu-nu
59. ar-ku-ús ša-ni-um Kà-ni-ší-<e>
60. sú-tù-hi-šu-nu ú-šé-er
- Sk.61. ša Ha-tim / qá-ba-al-tí / qá-qá-da-tí-šu-nu / ú-ša-aq-li-ip /
Lu-ùh!-mì-e
62. tù-dí-tám / ú-dí-id / ku-dí-tám / lu-lu-am / ù ha-ha-am sú-
tù!- hi!-šu-nu ú-ša-ri
63. 13! zi-qí ša-ma-e / i-qá-tí-a / al-pu-ut / mì-na-am i-ṭup-pì-
im

64. lu-ša-am-i-id / A-nu-um / lá i-dí-a-ni / ki-ma LUGAL a-na-ku-ni
65. ma-tám e-li-tám ù ša-áp-li-tám aš-bu-tù-ni-i / ^dIM / LUGAL
66. ša-tù-uk-ki li-ša-ar-bi₄-ú

Metnin tercümesi

¹⁻³) Kral⁵ *Šarru-kīn*, Akad kralı, dört (cihanın kralı), kuvvetli kral. ³⁻⁵) Tanrıların görüşmeleri üzerine, tanrı *Adad* ona güç verdi. ⁵⁻⁷) Doğudan batıya (metinde: güneşin doğuşundan batışına) kadar (bütün) ülke(leri) zaptettim ve ⁸⁻⁹) bir günde 70 şehri yendim. ¹⁰⁻¹¹) Onların krallarını yakaladım ve şehirlerini mahvettim. ¹¹⁻¹³) Gücün beyi *Adad* ve mücadelenin sâhibesi *Ištar*'a yemin edeyim!: ¹³⁻¹⁴) Ceylanı gördüm ve tuğlayı nehre attım ve ¹⁴⁻¹⁵) süratle hareket ettiğim sırada kemerim kırıldı ve ¹⁶⁻¹⁷) *sarûm*'u koydum ve süratle hareket edip ceylanı yakaladım. ¹⁷⁻¹⁸) Tuğlayı sudan çıkardım. ¹⁸⁻¹⁹) *Adad* ve *Ištar*'a yemin edeyim!: ¹⁹⁻²⁰) Her gün bin sığır (ve) 6 bin koyun kestim. ²¹⁻²²) 7 bin muharibim, her gün önümde yiyecekleri göğüs eti; ²³⁻²⁴) 3 bin habercim, yiyecekleri sağrı eti (ve) ²⁵⁻²⁹) bin seçkin adamım her gün doyuncaya kadar yiyecekleri butlar (yüzünden)..... itiraz ettiler ve ³⁰⁻³¹) 7 bin muharibim göğüs eti yedi. ³¹⁻³³) Geri kalana göğüs eti yetişmedi ve ³³⁻³⁵) (bu yüzden) onun *k.*'su olan *kušamanum* sığırını kesti ve ³⁵⁻³⁶) sonrakine göğüs etini verdi. ³⁶⁻³⁷) Ahçım (sığırın) bacağınyı ayırdı¹ ve ³⁸⁻⁴⁰) (bu sebepten) onun kusuru olarak 100 sığır (ve) 200 koyun kesti ve kölelerimi doyurdum. ⁴⁰⁻⁴¹) *Adad* ve *Ištar*'a yemin edeyim!: ⁴¹⁻⁴³) 7 yıl birbuçuk ay karanlıkta askerlerimle birlikte oturdum. ⁴⁴⁻⁴⁷) Ayrılışımda, akik ve lapis-lazuliyi kamaşa¹ bağladım ve ülkeye (halka) paylaştırdım. ⁴⁷⁻⁵⁰) Amanos dağlarını ikiye ayırdım ve onların arasına bir kazık gibi heykelimi diktim. ⁵⁰⁻⁵¹) *Tukriš* kralını (bir) posta sardım. ⁵²⁻⁵³) *Hutura*(lılar)'ın *bibin(n)u*'ları başlarına koydum. ⁵³⁻⁵⁵) *alašia*'yı bir kadın gibi başlarına örttüm. ⁵⁵⁻⁵⁷) *Amurrular*'ın (sanki) onların babası gibi

5. Metnin "*Šarru-kīn*" adından önce *LUGAL* ile başlaması pek görmediğimiz bir ifade tarzıdır.

57-59) *Kilarlular*'ın başlarını bir sırımla bağladım. 59-60) Diğer taraftan, *Kanišliler*'(in) *sutuhhum*'unu serbest bıraktım. 61) *Hattum*(lular)'ın kafalarının ortasının derisini yüzdürdüm. 61-62) *Luhmulular*'(ın)!onların *sutuhhum*'unu gönderdim. 63) Göklerin 13¹ zirvesi-ne¹ elimle dokundum. 63-64) Niçin tablette artırayım? 64) *Anum* beni reddetmedi. 64-66) Ben kral olarak, Yukarı ve Aşağı Ülkeyi ele geçirdiğim için, kral *Adad* adaklarımı artırsın.

Filolojik açıklamalar:

St. 2 *rebētum* “dört köşe” kelimesinin, Sargon'un kullandığı unvanlar arasında bulunmamakla beraber, *kibrat erbettim* “dört cihanın (kralı)” tabirine karşılık yazıldığı açıktır.

St. 3-4. *išti* *atwu'um* (awā'um Gt): “birisikle görüşmek” (K. Hecker, GKT § 99a; CAD A₂, s.86 b).

St. 9. *kakkum* “silah, savaş, hücum” kelimesi *epāšum*, *maḥārum*, *maqātum*, *parākum*, *ṭahā'um*, *wabālum* gibi fiillerle, savaşla ilgili çeşitli teşkillerde kullanılmaktadır (CAD K, s. 55). “Yenmek” olarak tercüme ettiğimiz *kakkam nadānum* bunlara ilâve edilecek yeni bir örnektir.

St. 13, 19, 41. *la-ma*: Üç yerde de tanrı *Adad* ve tanrıça *Ištar*'ın isimlerinden sonra geçen bu kelime bizim için problemdir. Belki *wamā'um* “yemin etmek” (AHW, s.1459a) fiilinin 1. şh. prek. formu.

St. 13-18. *ṣabītam amurma* “ceylanı gördüm” denildikten sonraki, *libittam ana narim nadā'um* “tuğlayı nehre atmak” (st. 13-14) ve *ṣabītam ašbat* “ceylanı yakaladım” sözünü tâkiben yazılmış olan *libittam i mā'ē šalā'um* “tuğlayı nehirden çıkarmak” (st. 17-18) deyimleri ile ne anlatılmak istendiğini bilemiyoruz. *libittum* ve *nadā'um* kelimelerinin birlikte, “bir yapı için tuğlaları sıralamak” karşılığında kullanıldığını biliyoruz (CAD L, s. 177 a). Eğer burada bu ve benzeri bir işlem söz konusu ise, bunun “ceylanı görmek” ve “ceylanı yakalamak” sözleri ile ilişkisini kuramıyoruz. Burada, *li-*

bittum yerine, Eski Asurca'daki anlamı bilinmeyen *lipittum* (CAD L, s.199 b c) kelimesinin kullanılmış olabileceği ihtimalini zayıf görüyoruz.

St. 15. *lá-sà-mì-a⁶*: *lasimum* “haberci” kelimesi, buradaki 1. tk. şh. zamir süfiksi almış isimleşmiş hâlden başka, 23. satırda, *lá-sí-mu-ú-a* “habercilerim” olarak tekrar geçmektedir. 16. satırda *al-summa* olarak bu kelimenin teşkil edildiği *lasāmum* “hızlı hareket etmek” fiiline de rastlıyoruz.

mu-sà-ri: Eski Asuraca metinlerde sıkça karşılaştığımız *musar-rum* “kemer, kuşak” kelimesi, *m. ša Akkidim* “Akad (kumaşından) kuşak” yapısı içinde de geçmektedir (CAD M₂ s.110 b.de *miserru*).

St. 16. *ZA-ar-a-am*: Belki, CAD Z ve S ciltlerinde kaydedilmiş *z/sarru*'larda verilen anlamlar buraya pek uygun düşmemektedir. Ceylanın yakalanması için konulduğundan, ya bir yiyecek veya bir çeşit tuzak olabilir.

St. 21. Kesilen sığır ve koyunları yedikleri belirtilen kimselerin unvanları olarak geçen *qarradum* “muharip” (st. 21, 30), *lāsimum* “haberci” (st. 23), *šāqium* “sâki” (st. 25) ve *urdum* “köle” (st. 40) kelimelerinin 1. şh. zamir süfiksi almış çoğul halleri ile, hayvanların çeşitli kısımlarına âit et karşılığında kullanılan aşağıdaki kelimelerin çoğul formlarının yan yana geçmesinin gramatik bakımdan bir zenginlik olduğuna işaret etmeliyiz.

İki yerde (st. 32, 36) *irtum* tekil formu da geçen *irātum* (st. 21, 31) ve sonraki *arkātum* (st. 24), *kursinnum* (st.37) ve çoğulu *kursinnātum* (st. 27) kelimeleri ile hayvanların, sırasıyla göğüs, arka (sağrı) ve bacak kısımlarına âit etin kasedildiği açıktır. Zaten CAD'de (I/J, s. 186 b 3'; A₂, s.276 a b'; K, s.566 b 4'), her üç kelimenin de, hayvanın ilgili kısmına âit olmak üzere, “et parçası” an-

6. Başlangıçta bu kelimeyi *Lá-za-mì-a* olarak okuyup, bir Boğazköy metninde geçen ve Çorum çevresine lokalize edilen *Kapata* civarındaki *Lazumiya* (RGTC VI, s.246) ile karşılaştırmayı düşündüğümüzü belirtmeliyim.

7. Bu konuda ayrıca bk. H. Holma, *Körperteile*. s. 44, 64 ve 148.

lamlarına işaret edilmektedir⁷.

St. 26. *mu-ha-am: muhhum* “hayvanın kafatası, başın üst kısmı” (CAD M₂, s. 172) kelimesi, *mu-ha-am ša kur^w-sî-na-tim* yapısı içerisinde her halde “hayvanın bacaklarının üst kısmı” yâni “but” karşılığında kullanılmış olmalıdır.

St. 29. *x-DU¹* (veya *x-DU¹-i*): Okuyamadığımız bir işaretle, belki bir DU’dan ibaret olan kelimeyi anlamamız mümkün olmadı.

Buradaki (*i*)-*ig-re-e-ma* formunun *qarā’um* “münakaşa etmek” (CAD G, s.61) kökü ile ilişkilendirdik. Ancak, *garā’um* “davet etmek” (CAD 9, s.242) fiili de, ilgili pasaj içerisinde pek aykırı düşmemektedir.

St. 34. *ku-ša-ma-ni-am ša ku-sî-i-šu: alpam tabāhum* “sığır kesmek” sözü ile ilgili olarak yazılmış olan bu kelimelerin açık anlamlarını bilemiyoruz. İlk kelime belki sığırın cinsi veya vasfını göstermektedir. İkinci kelimenin *kussium* “taht, kürsü; semer” ile ilgisinin olup olmadığını da söyleyemiyoruz.

St. 37. *û-ri-ir-ma*: Bu fiilin CAD’deki *arāru* köklerinden birisi ile açıklanması konusunda, ya anlam ve kalıp veya devir bakımından uygunsuzluklar sebebiyle, tam bir hükme varamıyoruz. Arka arkaya iki kelimedede de birer işaretin unutulması ihtimalini zayıf görmekle beraber, fiilin *parārum* “ayırarak, dağıtmak” kökünden *û-^{<pá>}-ri-ir* olarak okunabileceğini de gözden uzak tutmuyoruz.

St. 42-43. *ina ikiltim wašābum* “karanlıkta oturmak”: Sargon ordusu ile birlikte yedi yıl birbuçuk ay karanlıkta oturduğunu söylemektedir. Herhalde burada, zorluklarla geçirilmiş bir sürenin mecazî olarak ifadesi söz konusu olmalıdır.⁸

St. 45-46. *qá-nu-a-am lu ar-ku-ús-ma: qanu’am rakāsum* “kamışı bağlamak” deyişi ile, akik ve lapis-lazulinin ülkede dağıtılması arasındaki ilişkiyi kuramıyoruz.

KA-nu-a-am, CAD K’de verilen *kannu B* “kemer, kuşak” ve *kannu A* “taş veya kıymetli madenden yapılmış kap” kelimeleri ile

8. Ona âit bazı fal metinlerinde de (AfO XX, s.7,8), karanlıktan aydınlığa çıktığı hakkında, muhtevası açık olmayan ifâdeler bulunmaktadır.

ilgili midir, bilemiyoruz.

St. 47-50. *a šinišu mahāšum* “ikiye bölmek”: Sargon, Amanos dağlarını ikiye böldüğünü ve onların arasına bir kazık gibi heykelini diktiğini söylemektedir. İlk defa burada karşılaştığımız “dağı ikiye bölmek” tâbirini şöyle anlıyoruz:

Sargon, şüphesiz sık ormanla kaplı Amanos dağlarında ilerlemek ve hiç olmazsa ordusunun kamp kurması için, herhalde belli yerlerde ağaçları kestirmiş ve böylece dağı âdeta ikiye ayırmıştır. Burada uygun bir yere de heykelini diktirmiş olmalıdır.

St. 51. *maškam labāšum: maškum* “deri, post” ve *labāšum* “elbise giymek/giydirmek, örtmek” kelimelerinin birlikte “deri (bir elbise) giyinmek/giydirmek” anlamında kullanıldığına dâir diğer devirlerden örnekler bulunmaktadır (CAD M₁, s.378 a).

Metnin devamında (st.52-61), Sargon'un çeşitli ülke halklarını veya ileri gelenlerini, başlarını bir kadın gibi örterek, sıyrımla bağlayarak veya kafa derilerini yüzdürerek cezalandırdığını okuyoruz. Dolayısıyla, *Tukriš* kralına deri bir elbise giydirecek onu şerefliendirirdiği düşünülemez. Bu da ya bir aşağılama hareketi veya belki - bir fantezi sayılabilir- bir işkence yöntemi idi. Şöyle ki, *Tukriš* kralı, henüz yüzülmüş bir posta sarılarak, kuruyan postun vücudunu tedricen sıkıştırması ile işkenceye tâbi tutulmuştur.

St. 52. *bi₄-bi₄-na-tim* (belki <<*bi₄*>>-*bi₄-na-tim*): Başa konulan bir nesne karşılığında yazılmış olan çoğul yapısındaki bu kelimeyi açıklayamadığımızdan, *bi₄*'lerden birinin fazla yazılmış olabileceğini düşünüyoruz. Eğer bu kabul görürse, kelime CAD'deki, her ikisi de Eski Akadça metinlerde geçmiş olan *bīnu* A “ılgın” veya anlamının açık olmadığına belirtildiği *bīnu* B ile ilgili olabilir.

St.53. *a-lá-šī-am*: Bu kelimenin *Alašia* “Kıbrıs” ile ilgili olduğundan pek şüphe etmiyoruz (RGTC VI.s.6). Kelime, CAD'de verilen *alašū* “coming from Cyprus (*Alašia*)” anlamına uygun olarak, belki Kıbrıs'tan ithal edilmiş bir çeşit baş örtüsü karşılığında kullanılmış ise, “*a*. (cinsi örtüyü) onların başlarına örttüm” (st.53-55) cümlesinde, kimlerin başlarının örtüldüğü noksan kalmaktadır. Diğer taraftan, nisbet ekinin eksik yazıldığını farzederek, “Kıbrıslı'nın (Kıbrıs kralının)” şeklindeki bir tercümeyle de *qaqqudum* “baş” kelimesinin çoğul olması engeldir. Devamı cümlelerle

karşılaştırarak, uygun olan “Kıbrıslılar’ın başlarını bir kadın gibi örttüm” şeklinde tercüme edilmesi için, *Alašia*’nın çoğul nisbet ekli (*A-lá-šî-a-i-e*) olarak yazılması beklenirdi.

St. 58. *i-mar-šî-im* (*ina maršim*): *maršum* “kayış, sıırım” (CAD *maršu* A). *maršum*, geçtiği gerek Eski Asurca gerekse diğer devirlerden metinlerde, başa bağlanan bir nesne olarak hiç görülmemektedir. Başın bir *maršum* ile bağlanmasının sebebi de, bir cezalandırma şekli ile ilgili olmalıdır.

St.60, 62. *sú-tù-hi-šu-nu*: CAD’de (Š₃, s. 411 a) anlamının açık olmadığı yazılmış olan *šutuhhum* kelimesinin, sadece Eski Akadça bir metinde *šutuhhātum* (*šu-tu-uh-ha-tim*) çoğul formuna rastlanmıştır. Buradaki “*sutuhhum*’u serbest bırakmak” ve “*sutuhhum*’u göndermek” sözlerine dayanarak kelimeye bir anlam vermek zordur.

St.61. *ú-ša-aq-li-ip*: S formu ile ilk defa burada karşılaştığımız *qalapum* fiilinin CAD’de (Q, s.58 b b) “bir hayvanın derisini yüzmek” anlamına işaret edilmiştir. *qabalti qaqqadātisunu* tamlamasını tâkiben geçmesi, “insan derisini yüzmek” karşılığında da kullanıldığını göstermektedir. (Akadça’da, “insan derisini yüzmek” anlamında kullanılan fiilin *šahātum* olduğunu belirtmeliyiz.)

St. 62. *tú-dí-tám*: “bir göğüs takısı” anlamındaki *d/tudittum* (CAD D, s.168 b; AHw, s.1365 b) ile aynı olup olmadığı hakkında karar veremiyoruz.

ú-dí-id: *edēdum* fiilinin *uddudu* kalıbı için CAD E, s.24 a’da verilen “to act quickly” karşılığı buraya uygun düşmemektedir.

St.63. *zi-qi*: CAD’deki *ziqqu* A “zirve, kenar...” kelimesi ile açıklamayı uygun görüyoruz. Ancak, “göklerin 13¹ zirvesine dokunmak” deyimini ile ne anlatılmak istendiğini bilemiyoruz.

St.66. *ša-tù-uk-ki*: *šattukkum* (*sattukkum*) “yiyecek tahsisatı, adak” (CAD S, s.198 a) kelimesi, Sargon’un “Ur Mektubu” olarak anılan mektubunda (J.G. Westenholz, LKA, s.156-157.72) ve *Maništušu*’dan kalan tarihî bir metnin Yeni Babilce nüshasında (Cruc. Mon. III, 10, 12 ve V, 26, 27)⁹ logogram (*SÁ.DUG₄*) olarak geç-

9. G.A. Barton, RISA, s. 130 vd.

mektedir.

Metnin dili hakkında açıklamalar:

1) Sargon'un unvanlarından sonraki ilk cümlenin 3. şh. tarafından söylenmesinin ardından, olaylar bizzat Sargon'un kendisi tarafından (1.şh.) anlatılmaktadır. *iddişşumma* "ona (Sargon'a) verdi" (st.5) fiil formu, *iddinamma* "bana verdi" yerine, yanlışlıkla yazılmış olabilir.

2) Eğer bu metin orijinal (Eski Akadça) bir tabletten kopye edilmiş ise, kâtibin, Eski Asurca'nın yazımında kullanılan işaretlerin (*áb/p, ář, dí/té, en₆, kà/qá, řé/ří, tám, ùh* gibi) seçiminde çok dikkatli davrandığı görülmektedir. Ayrıca, Kültepe tabletlerinin bir çoğunda yapıldığı gibi, unutulmuş sekiz-on yer dışında, kelimeler bir ayırma işareti ile ayrılmıştır.

3) *LUGAL* ve *rubā'um*: "kral" kelimesi *rubā'um* olarak st. 10 (*ru-ba-e-řu-nu*) ve st. 50'de (*ru-ba-am*), çoğul ve tekil akuzatif formlarında, Eski Asur lehçesine uygun yazıldığı halde, Sargon'a karşılık kullanıldığı st. 1, 2, 6'da ve tanrı *Adad*'ın epiteti olarak st.65'te *LUGAL* logogramı korunmuştur.

4) Bazı kelimelerin ortografisi:

Akad krallarının kitâbelerinde *A-ga-dè^{ki}* (AfO XX, s.2 vd.) yazılış ile kaydedilmiş olan "Akad" kelimesi burada (st.2), Kültepe metinlerinde çok sık geçen *TÚG (Hi.A) şa A-ki-dí-e* "Akad kumaş(lar)ı" ve benzeri ibârelerde (RGTC IV, s.5) olduğu şekilde, Eski Asurca'ya uygun olarak yazılmıştır.

ilum "tanrı" ve *řamā'um* "gök" kelimeleri çoğul halinde, benzer bir çok örneği görüldüğü gibi, *i-li-e* (st.3) ve *şa-ma-e* (st. 63) olarak, *-e* ile sonlanmaktadır.¹⁰

a-lá-ni (st.9) ve *a-li-řu-nu* (st. 10) şeklinde çoğul formları

10. Benzer örnekler için bk. Balkan, Mektup, s. 22, n.23; K.Hecher, GKT, §54 c.

11. K. Hecker, GKT, § 59 e.

geçen *ālum* “şehir” kelimesinin, Kültepe metinlerinde *-ānū* elemanı ile çoğul yapıldığına dâir başkaca örnekler de vardır.¹¹

Kültepe tabletlerinde sıkça görüldüğü gibi, *adi* prepozisyonu *a-dí-i* (st.27) olarak uzun yazılmıştır. Benzer uzunlukları, başta ve sonda olmak üzere, *i-ig-re-e-ma* (st.29), *i-ir-tum/tám* (st.32, 36), *ku-si-i-su* (st.34), *aq-tí-i* (st.57), *aş-bu-tú-ni-i* (st. 65) örneklerinde de görüyoruz.

Eski Asurca ve Eski Akadça metinlerde tesbit edilmemiş olan *nuhatimmum/nuhtimmum* “ahçı” kelimesinin, *nu-hi-ti-mi* (st.36) olarak yazılışı ile ilk defa burada karşılaşıyoruz.

Metinde geçen tanrılar:

Tablette isimleri kaydedilmiş olan tanrı *Adad* ve tanrıça *Ištar*, ilkinde *bēl emūqim* “gücün beyi” ve *bēlat tahāzim* “mücadelenin sâhibesi” olarak epithetleri de belirtilerek, üç yerde (st.11-12, 18, 40-41) yan yana yazıldıkları halde; *Adad* ayrıca iki yerde daha (st.4-5, 65-66), Sargon’a güç vermiş ve Sargon’un, adaklarının çoğaltması için kendisinden dilekte bulunduğu tanrı olarak geçmektedir.

İsmi bulunan üçüncü tanrı *Anum*’dur. Sargon’un “*Anum* beni reddetmedi” (st. 64) sözünü, sonradan aldığı *Šarru-kīn* adıyla, meşru kral olduğunu vurgulama çabasının diğer bir ifadesi olarak değerlendirilmek istiyoruz.

Yer adları:

St.2. *A-ki-dí-e*: Bk. s.12.

St. 47. *ša-du-a-am Hu-ma-nam* “Amanos dağları”: *GIŠ.TIR GIŠ.ERİN*¹² “sedir ormanı” (FAOS 7, s. 164) yazılışıyla da geçen Amanos dağlarından bir diğer Sargon metninde şöyle bahsedilmektedir: [*x Ha*]-*ma-na-am uš-te-ti-iq uš-te-ti-iq um-ma-an-šu Ha-ma-na-am [qi-š]a-at e-ri-ni-im ik-šu-ud* “(Onları) Amanos (dağlarından) geçirdi; askerlerini Amanos (dağlarından) geçirdi (ve) Sedir ormanına ulaştı” (J.G. Westenholz, LKA, s.82.11-12).

12. Krş. E. Weidner, AfO XVI, s.4.2-3.

Naramsin'in bir metninde *A-ma-nam ŧa-dú GIŠ.ERİN* "Sedir dağı Amanos" (FAOS 7, s. 255, 256); Gudea Statü B, V, 28'de *Ama-a-num hur.sag erin.ta* "Sedir dağı Amanos'tan"; II. *Aurna-ŧirpal*'in annallerinde ise, *KUR Ha-ma-na* (AKA s.374) olarak bahsedilen Amanos dağlarının, ŧimdi biraz daha farklı telaffuzu ile karŧılaŧıyoruz. Daha sık geçtiği Bođazköy tabletlerinde de (RGTC VI, s.11-12; RGTV VI/2, s.4) bu yazılıŧına rastlamıyoruz.

St. 51. *Tù-uk-ri-iŧ*: 3. bin yıldan itibaren çeŧitli kaynaklarda, Kuzey Mezopotamya ile İnan arasındaki çeŧitli hammadde ve mamül malların ticaretinde çok önemli bir merkez olarak karŧımıza çıkmaktadır.¹³ İsmine, Yeni Asur Devrinde kopye edilmiŧ, Sargon'un hâkim olduğu yerlerin ve bunların belirtilmemiŧ bir merkeze olan uzaklıklarının kaydedildiği ünlü Coğrafi Listede de (AfO XVI, s.5.34) rastlıyoruz.

P.R.S. Moorey, "The Eastern Land of Tukriŧ" adlı makalesinde,¹⁴ *Tukriŧ* ile ilgili bilgileri derli toplu vermektedir. Moorey, I. *ŧamŧi-Adad*'ın bir metninde geçen *LUGAL.MEŧ ŧa Tu-uk-ri-iŧ^{ki}* "Tukriŧ kralları" (RIMA I, s.50.75) sözüne dayanarak, *Tukriŧ*'in bir ŧehri değil, fakat bir bölgeyi ifade ettiğini iddia etmektedir.¹⁵ Ancak metnimizdeki *rubā'am ŧa Tukriŧ* "Tukriŧ kralı" (st.50-51) sözü, onun bu görüşünün isâbetli olmadığını göstermektedir. Moorey, *Tukriŧ*'in lokalizasyonu ile ilgili olarak, çeŧitli araŧırmacıların görüşleri üzerinde durduktan sonra, bu yerin kuzey-batı İnan'da bir yerde aranması gerektiğini söylemektedir.¹⁶

St.52. *Hu-tù-ra*: Kültepe tabletlerinde sadece nisbet ekli yazılıŧı tesbit edilmiŧ olan ve *Puruŧhattum* çevresinde yer aldığı hakkında görüş bulunan *Huturut-* (RGTC IV, s.62) ile aynı yer olmalıdır.

RGTC IV'de verilen iki yere, neŧredilmemiŧ Kt. 92/k 423,

13. *Tukriŧ* Boğazköy metinlerinde de geçmektedir (RGTC VI. s. 436; RGTC VI/2, s. 172).

14. Bu makale, Festschrift für R.M. Boehmer Beitrage zur Kulturgeschichte Vorderasiens, s. 439-448'de neŧredilmiŧtir.

15. P.R.S. Moorey, a.g.y., s. 439.

16. P.R.S. Moorey, a.g.y., s.444.

21'deki *Hu-tù-ra-i-e* de ilâve edilmelidir.

St.53. *a-lá-šî-am*: Bk. s. 140 ve s. 148, n. 23.

St.55. *A-mu-ri-e*: Etnik bir grubu (Amoritler) ve tam olarak lokalize edilememiş bir ülkeyi gösteren *Amurrum*'un aidiyet ekli formudur (RGTC IV, s. 10-11).

Amurrum ülkesi, yukarıda belirtilen Coğrafi listede Sargon'un hâkim olduğu yerler arasında gösterilmektedir (AfO XVI, s.5.29,38)¹⁷. Fal metinlerinde de *Amurrum* ülkesinin fethine ilişkin üç yer bulunmaktadır¹⁸.

St.57. *Ki-lá-ri-e*: Kültepe metinlerinde şimdiye kadar hep nisbet ekli yazılışı ile arşılaştığımız *Kilar*'ın (RGTC IV, s.71), çoğul nisbet ekli formu olmalıdır. Kh. Nashef (aynı yerde) *Kilar*'ı Hititçe metinlerde geçen ve M. Forlanini'nin Sinop ile Zonguldak arasında bulunduğunu iddia ettiği *Kinara* (RGTC VI, s.209; RGTC VI/2, s. 79) ile karşılaştırmaktadır.

St. 59. *Kà-ni-šî-<e>*: Anadolu'daki Asur Ticaret Kolonilerinin merkezi durumunda olması itibariyle, Kültepe metinlerinde ismi en sık geçen *Kaniš*'in nisbet ekli yazılışına çok seyrek rastlıyoruz (RGTC IV, s. 68). Buradaki örnekler neşredilmemiş Kt. 92/k 313, 6, 15'teki *Kà-ni-šî-e* de ilâve edilmelidir. *Šar tamhari*'deki şüpheli *KUR Kà-[ni-iš(?).....]* (J.G. Westenholz, LKA, s.110.5) dikkate alınmazsa, Sargon'un metinlerinde *Kaniš* ilk defa geçmektedir. Naramsin, kendisine isyan eden 17 kral arasında *Kaniš* kralının da bulunduğunu yazmaktadır (J.G. Westenholz, LKA, s.250-251. 7). Bu konudaki Hititçe metinde "*Kaniš* ülkesi kralı *Zipani*"den de söz eder (ZA 44, s. 68.11').

St.61. *Ha-tim*: Kültepe tabletlerinde bir çok kere karşımıza çıkan *Hatum*'un da (RGTC IV, s.57), geçtiği cümlenin yapısına göre, yukarıdaki örnekler gibi nisbet ekli olarak yazılması beklenirdi. Yukarıda sözünü ettiğimiz *Naramsin*'in metninde, aynı yerde

17. Aynı yerde *Amurrum*'un yeri ile ilgili olarak geniş bir açıklama da bulunmaktadır.

18. C.J. Gadd, CAH I/XIX, s.11.

geçen “*Hatti* ülkesi kralı *Pamba*” ifadesi, *Naramsin**’in *Kaniš* gibi, *Hatti* ile de ilişkide olduğunu göstermektedir.

Lu-ùh’-mì-e: Boğazköy metinlerinde geçen *Luhma* (RGTC VI, s.249) ile ilgili midir, bilemiyoruz.

St.62. Buradaki *Ku-dí-tám*, *Lu-lu-am* ve *Ha-ha-am* kelimelerinin birer yer adı olup olmadıkları konusunda kesin bir karar veremiyoruz. Belki *Lu-lu-am Lullu* (RGTC VI, s.251: *Luluwa*); *Ha-ha-am* ise *Hahhum* ile karşılaştırılabilir.

St.65. *ma-tám e-li-tám ù ša-áp-li-tám* “Yukarı ve Aşağı ülke”: Sargon, Sumerce nüshası da bulunan bir metinde (FAOS 7, s.160 vd.: Sargon C 2), ulaştığı *Tuttul*’da (bugünkü Hit), kendisine, Sedir ormanı (Amanos dağları) ve Gümüş dağlarına (Toroslar) kadar uzanan Yukarı Ülke’de yer alan *Mari*, *Yarmuti*¹⁹ ve *Ebla*’yı veren tanrı *Dagan*’a dua ettiğini belirtmektedir (AfO XX, s.49.17-31). Anlaşıldığı gibi, Yukarı Ülke’nin sınırı Sedir ormanı ve Gümüş dağları olarak vurgulanmıştır. Fakat Sargon’un metinlerinde ilk defa burada karşılaştığımız Aşağı Ülke’nin yerinin tâyini hakkında açık bir bilgiye sâhip değiliz. Gerek Kültepe tabletlerinde, gerekse Boğazköy Hitit kaynaklarında, Konya ovasına lokalize edilen bir Aşağı Ülke’den bahsedilmektedir.²⁰ Ancak, metnimizde sözü edilen Aşağı Ülke’nin Anadolu dışındaki Aşağı Ülke olduğundan şüphe etmiyoruz. Bu ülkenin nerede aranması gerektiği konusunda, metinlerde geçen *tiamtam alitam u šapiltam* “Yukarı Deniz’den Aşağı Deniz’e (kadar)” tanımlaması²¹ bir ölçüde ışık tutmaktadır. Yukarı Ülke’de yer aldığı belirtilen üç şehir, Yukarı Deniz (Akdeniz) kıyısı ve yakın yerlerde bulduklarına göre, Aşağı Ülke’nin de, Sargon’un büyük zaferler kazandığını bildiğimiz Aşağı Deniz (Basra Körfezi) çevresinde olduğu düşünülebilir.

19. Akdeniz kıyısında bir yerde aranmaktadır. Bk. C.J. Gadd, CAH I/XIX, s.12.

20. Metin yerleri ve ilgili açıklamalar için bk. E.Bilgiç-C. Günbattı, AKT III, s. 119; G.F. Del Monte-J. Tischler, RGTC VI, s. 455.

21. H. Hirsch, AfO XX, s. 36.7-10; 42.54-57; 48.9-12.

Sonuç:

Konusu ve geçen kelime ve deyimler bakımından, şimdiye kadar Kültepe'de bulunmuş en dikkate değer tabletlerden birisi olan Kt. j/k 97, işlenen konular arasında bir insicam bulunmaması da göstermektedir ki, mevcut bir tabletin Eski Asurca kopyesi olmaktan çok, Sargon'la ilgili olarak, nesilden nesile anlatıla gelen bazı hikâyelerin bir derlemesi olmalıdır. Eser bu itibarla, narû-edebiyat geleneğinin yeni ve güzel bir örneğidir. Metinde isimleri geçen yerlerin, Batı İran'dan Akdeniz'e ve Anadolu içlerine kadar uzanan geniş bir coğrafi alana yayılmış olması da, olayların kronolojik olarak anlatılmadığını göstermektedir.

56 sene tahtta kalmış olan Sargon'un gerçekleştirdiği işleri, sıraları belli olmamakla beraber, metinlerde tekrar tekrar yazılmış olmalarından dolayı iyi biliyoruz. Fakat ne yazık ki, tabletimizde geçen bir çok deyim, onun bildiğimiz icraatının ışığında, hangi olaylarla bağlantılı olduklarını söylemek zordur. Esasen çoğu yerde olaylar, ayrıntıya girilmeden, birkaç satırla anlatıldıkları için, Sargon'un metinleri muammâlarla doludur.

Sargon, metnin başında, kazandığı askerî başarılarının bir özeti vermektedir. Burada, doğudan batıya kadar bütün ülkeleri zaptettiğini²²; bir günde 70 şehri yendiğini; onların krallarını yakaladığını ve şehirlerini mahvettiğini anlatmaktadır (st.5-11). Herhangi bir yer ve kral adı verilmediği için, onun bu zaferi nerelerde ve kimlere karşı kazandığını söyleyecek durumda değiliz. Metnin sonunda (st. 65) "Yukarı ve Aşağı Ülkeyi"de zaptettiğini söylemekle yetinmektedir.

Metinde, unvanları belirtilen binlerce görevlinin, kesilen sığır ve koyunların muhtelif kısımlarını yediklerine ilişkin olarak Sargon'un açıklamaları (st. 19-40), geniş bir yer tutmaktadır. AfO XX, s.50.37-40'daki 5400 *GURUŠ um-šum maharšu NİNDA KÚ* "5400 erkek onun (Sargon'un) önünde her gün ekmek yedi" kaydı dışın-

22. Sargon'un, doğudan batıya kadar bütün ülkeleri ele geçirdiğini vurgulamak için kullandığı, *ištu šit šamšim adi erab šamšim* "güneşin doğusunda batışına kadar" (st.5-7) tâbirine onun diğer metinlerinde de rastlıyoruz: W.F. Albright, JSOR VII, s. 8, 15; E.Weidner, AfO XVI, s.5, 43.

da, benzer ifâdelere Sargon'un hiç bir metninde rastlamıyoruz.

Tablette dikkate çarpan bir konu da, Sargon'un, ele geçirdiği ülkelerin krallarını ve halklarını, şimdiye kadar başka metinlerde karşılaşmadığımız yöntemlerle cezalandırmasıdır. Bunlar bir posta sarmak (st.51); başlarını bir kadın gibi örtmek (st.53-55) veya bir sıyrımla bağlamak (st.58-59); kafalarının derisini yüzdürmek (st.61) gibi birtakım işkence veya aşağılama hareketleridir.

Kt.j/k 97'den, Sargon'un, Amanos dağlarında bir tasvirini diktiğini de öğreniyoruz (st.47-50). Bilindiği gibi Sargon, bir kronik ve onun versiyonu olan fal metninde (L.W. King, Chronicles 1, s.35 vd.) "Batı seferi"²³ olarak adlandırılan askerî hareketi sırasında, Batı'da tasvirlerini diktiğini bildirmektedir (Kronik, st.5; Fal, st.25-26). Anlaşılan, onun Amanos dağlarında diktirdiğini söylediği tasviri bunlardan birisi idi.

şar tamhari'den sonra Anadolu'da ele geçen bu ikinci tablet, konusu bakımından *şar tamhari*'ye pek benzemese de, Akad kralları hakkındaki bilgilerin Hititlere Asur Ticaret Kolonileri Devri kaynaklarından geçtiğinin önemli bir delilidir. Şimdi, Sargon'un Anadolu'daki faaliyetlerinin *şar tamhari*'de anlatılanlarla sınırlı olmadığı açıkça anlaşılmaktadır. *şar tamhari*'de yazılanların da ışığında, Eski Asur Devrinde, Asurluların Anadolu'da kurdukları geniş ticaret ağının kısa bir zamanda gerçekleştirilmediğini; *kārum* ve *wabartum*'ların prototiplerinin Sargon zamanından itibaren oluş-

23. Bu seferin yapıldığı tarih için kronikte 11. yıl, fal metninde ise 3. yıl kaydı yer almaktadır. (L.W. King, Chronicles I, s. 35: Kronik, st.4: Fal st.24).

Bu iki nüshada, Sargon'un *Alašia*'ya (Kıbrıs) ulaştığını çağırması bakımından da dikkate değer olan, farklı şekilde yer almış bir başka konu daha vardır. Kronikte (st.3), Sargon'un "Doğuda denizi" geçtiğinin belirtilmesine karşılık, fal metninde (st. 24) "Batı denizini" geçtiği yazılmıştır. Bu açıklamaların arkasından, her iki yerde de, Batı'da tasvirlerini diktiğinden söz etmesi sebebiyle, fal metnindeki bilginin doğru olduğu, yâni Sargon'un Batı'da denizi (Akdeniz'i) geçtiği; dolayısıyla, *Alašia*'ya ulaştığı kabul edilmiştir. Sözümlü ettiğimiz "Coğrafi liste"de de (st.41) "Yukarı Deniz" (Akdeniz) ötesindeki iki ülkenin isimlerini (Girit'te buldukları kabul edilen *Anaku* ve *Kaptara*) verdiğini söylemeliyiz (AFO XVI, s. 22).

turulmaya başlandığını düşünüyoruz.

A Tablet Concerning Sargon The King of Akkad

(Summary)

The text that I am going to introduce here (Kt. j/k 97) was found in Kültepe during the excavations of the year 1958. This tablet, which is strange in all respects to the archives of Kültepe, gives detailed information about the Akkadian king Sargon. Its content is a story of deeds which is written in Old Assyrian and in a style of cuneiform that is peculiar to that period. It is a well-known fact that most of the texts related to Sargon and the other kings of the Akkadian dynasty are copies that were reproduced in later times. The fact that such a tablet has been found in an archive of an Assyrian merchant (possibly *Ah-šalim*) has been indeed a big surprise for us. Sargon, known to us as an epic hero who has done outstanding deeds has imprinted his name in history and lived perpetually in the memory of the peoples of Middle East. This is the reason why we find this tablet in a private archive and we think that the merchant, who was the owner of the tablet must have kept it as a story of heroic adventures and deeds.

The text contains miscellaneous topics and it does not show a chronological or any other sort of unity between the things and events it refers to. So, it seems to be a collection of some stories about Sargon which had passed over by way of narration from generations to generations, rather than to be a sole copy of an old Assyrian text that was present or accessible to at that time.

Sargon gives at the beginning of the text a summary of a list of his deeds and he tells that he had captured all the land from East to West; he had won victories over 70 cities in one day; caught their kings and destroyed their cities (L.5-11). We do not clearly understand and are unable to get an implication of when, where and against whom he had won victories, because he does not mention any more name of place or king. At the end of the text (L.65) he seems

to be contact to tell only that he had captured «Upper and Lower country».

Sargon's mention of thousands of his men whose ranks he refers to and the feast during which they are said to have eaten various part of cattle and sheep that had been slaughtered on that occasion, covers a large part of the text (L.19-40). Which the exception of a sentence in a text (AfO XX, p. 50.37-40) namely «5400 men ate bread every day in front of him (Sargon)», we do not find any similar expression in any other text about Sargon.

We learn from the text that Sargon had belittled or punished in various ways the kings and the people of the countries which he captured, for example, by wrapping them in fleece (L.51), by covering their heads in a kind of way that befits a woman (L.53-55), by tying thongs around their heads (L.58-59), by skinning their heads alive (L.61).

This tablet confirms the fact that Sargon had climbed the Amanos mountains, which he calls, «forest of cedar» in other texts related to him. We also learn here from this text that he had sat up one of his images there (L.47-50). As it is well known, in one of his chronicles and in one of it's versions which is also an omen-tablet (L.W. King, Chronicles I, p.35 ff.) Sargon reports that he had sat up his images in the West during his military expedition to the West. It seems that the image that he had sat up on the Amanos mountains must have been one of those images he refers to.

Consequently it appears that Sargon's activities and deeds have not been limited with those that have been listed in *šar tamhari*. This tablet, although it is different from that of the *šar tamhari* both in content and in wording, yet it is a good proof of the fact that the Hittites obtained their knowledge of Akkadian kings through the Assyrian sources of the Old Colonial Period in Anatolia.

BİBLİYOGRAFYA

W.F. Albright, "The Epic of the King of Battle: Sargon of Akkad in Cappadocia"

(JSOR VII, s.1-20).

K. Balkan, Mektup: Mama Kırallı Anum-Hirbi'nin Kaniş Kırallı Waršama'ya Gönderdiği Mektup (Türk Tarih Kurumu Yayınlarından, VII. Seri-No. 31). Ankara 1957.

G.A. Barton, RISA: The Royal Inscriptions of Sumer and Akkad. New Haven 1929.

E. Bilgiç-C.Günbattu, AKT III: Ankaraner Kültepe-Texte III (FAOS-B, 3) Stuttgart 1995.

E.A.W. Budge, AKA: The Annals of the Kings of Assyria. London 1902.

C.J. Gadd, "The Dynasty of Agade and the Gutian Invasion" (CAH I/XIX). Cambridge 1966.

I.J. Gelb-B.Kienast, Die Altakkadischen Königsinschriften des Dritten Jahrtausends V. Chr. (FAOS 7). Stuttgart 1990.

A.K.Grayson, RIMA I: The Royal Inscriptions of Mesopotamia Assyrian Periods. Toronto 1987.

H.G.Güterbock, "Die historische Tradition und ihre literarische Gestaltung bei Babyloniern und Hethitern" (ZA 44, s.45-149). 1938.

K. Hecker, GKT: Grammatik der Kültepe-Texte. Roma 1968.

H. Hirsch, "Die Inschriften der Könige von Agade" (AfO XX, s.1-82).

H.Holma, Körperteile: Die Namen der Körperteile im Assyrisch-babylonischen (AASF B VII/2). Leipzig 1911.

L.W. King, Chronicles I: Chronicles Concerning Early Babylonian Kings I. London 1907.

G.F. del Monte- J. Tischler, Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte (RGTC VI). Wiesbaden 1978.

G.F. del Monte, Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte Supplement (RGTC VI/2). Wiesbaden 1992.

P.R.S. Moorey, "The Eastern Land of Tukrish" (Festschrift für R.M. Boehmer Beiträge zur Kulturgeschichte Vorderasiens, s.439-448). Mainz-1995.

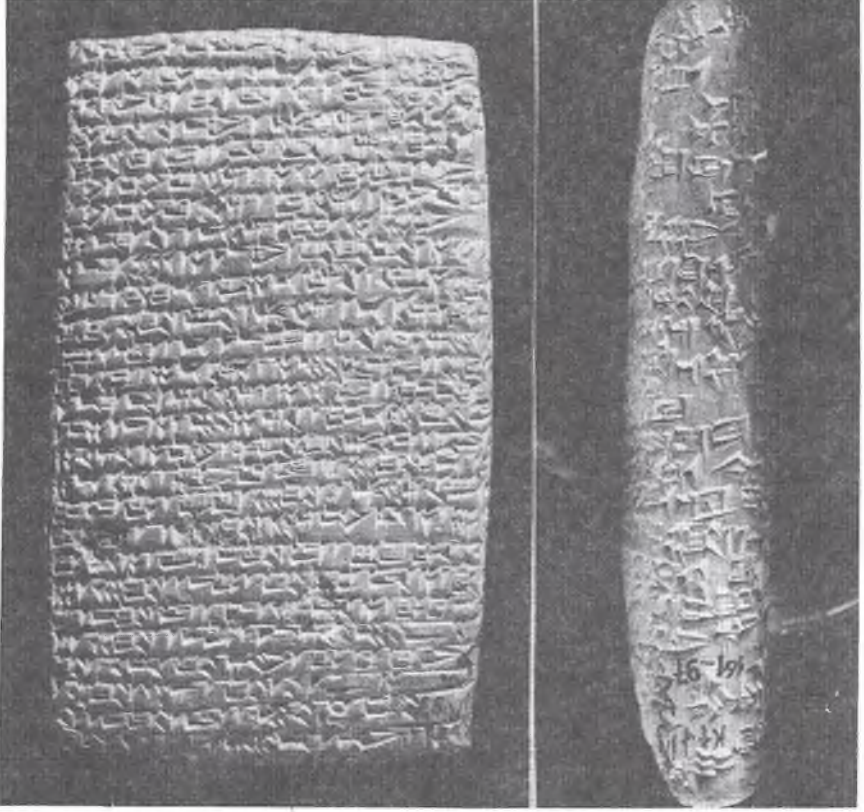
Kh. Nashef, Die Orts- und Gewässernamen der altassyrischen Zeit (RGTC IV). Wiesbaden 1991.

E. Weidner, "Das Reich Sargons von Akkad" (AfO XVI, s. 1-24).

J.G. Westenholz, LKA: Legends of the Kings of Akkade: The Texts (E-MC-7). Indiana 1997.

Handwritten text	30
Handwritten text	X
Handwritten text	25
Handwritten text	20
Handwritten text	15
Handwritten text	10
Handwritten text	5
Handwritten text	0Y

K7.5/k 97

Kt. j/k 97

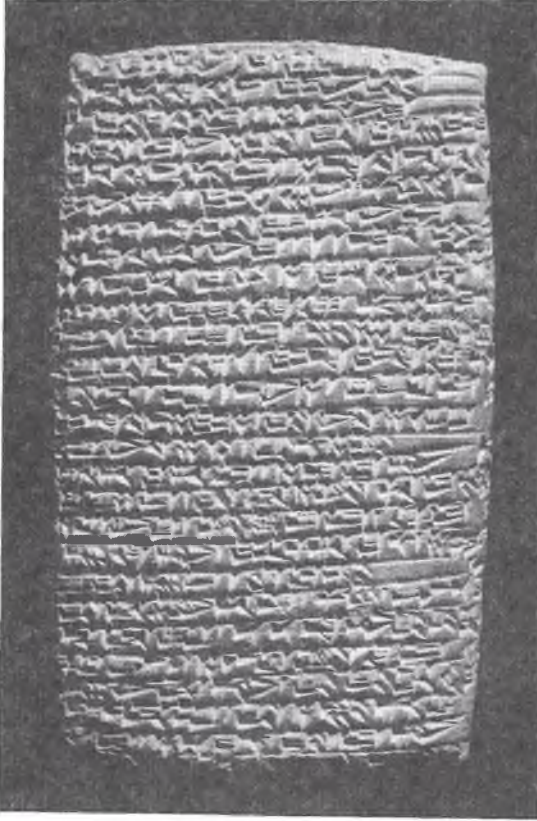
ön yüz

alt kenar

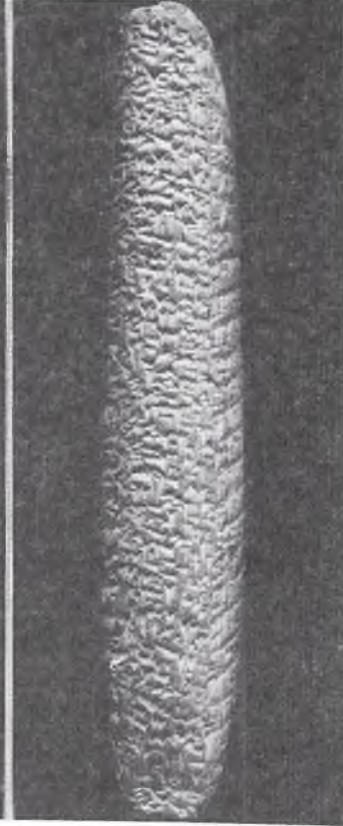


sağ kenar

Kt. j/k 97



arka yüz



sol kenar



üst kenar